

'De Arbeidsinspectie is doorgeslagen'

Kleine bedrijven, zoals die van boeren en tuinders, kost het vaak erg veel moeite met zekerheid vast te stellen of identiteitspapieren echt zijn. Foto: HH/Piet den Blanken

Van onze medewerker

Werkgevers hebben de wettelijke plicht de identiteit te controleren van werknemers die in dienst treden. Maar zij worstelen met de vraag wat 'controleren' precies inhoudt. Een kopie maken van het paspoort, is dat voldoende? Wie ondanks controle illegalen in dienst heeft, wordt door de Arbeidsinspectie beboet. Dat vinden werkgevers niet redelijk.

Illegalen in dienst nemen? Dat is strafbaar. Hoe kunnen werkgevers dat voorkomen? Weét met wie je een arbeidsovereenkomst sluit, en dat is – op papier tenminste – niet zo moeilijk. De Wet op de Loonbelasting, de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Wet Suwi) en de Wet Arbeid Vreemdelingen bevatten verplichtingen over het vaststellen van de identiteit van de nieuwe werknemer. Met deze regeling wordt beoogd illegale arbeid en valse concurrentie op de arbeidsmarkt tegen te gaan.

Desondanks vindt Henk-Jan Engelhardt, general manager van Keesing Reference Systems, dat een aantal zaken duidelijker zou kunnen worden uitgelegd. 'Het is in ieders belang dat er wetgeving is op het gebied van identiteitscontrole en werkgevers hebben een eigen verantwoordelijkheid bij de uitvoering van die controles. Het grote probleem waar bedrijven – die over het algemeen welwillend zijn bij deze uitvoering – tegenaan lopen is dat het voor hen vaak onduidelijk is wanneer ze nu exact aan de wetgeving voldoen. De overheid geeft niet aan wat er *precies* moet worden gecontroleerd en hoe er moet worden gecontroleerd. En als werkgevers dat niet weten, weten ze ook niet of ze *correct* hebben gecontroleerd. Als werkgevers mensen in dienst nemen die eigenlijk niet mogen werken, krijgen ze van de Arbeidsinspectie een boete.'

Werkgevers ervaren het als een toenemend probleem dat ze zijn opgezadeld met een plicht om de identiteit te controleren, maar geen handvaten zeggen te hebben die waterdichte controles mogelijk maken. De overheid zou daarover onvoldoende duidelijk zijn. Bovendien vinden ze identiteitscontrole een te zware opgave voor kleine bedrijven, die weinig mensen aannemen maar wel steeds deze check moeten uitvoeren. Lex van Dijk, directeur Arbeidsmarkt-fraude van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, kan weinig met die kritiek: 'Bedrijven hebben ook fiscale verplichtingen en er wordt verwacht dat ze die ook goed naleven, ook al beschikken ze zelf niet over alle kennis van de belastingwetgeving. Kleine bedrijven kunnen die kennis inhuren bij hun accountant.'

cialiseerd in oplossingen om officiële identiteitsdocumenten en bankbiljetten te herkennen. Het bedrijf levert informatieproducten en diensten waarmee echtheidskenmerken van paspoorten kunnen worden gecontroleerd. Directeur Engelhardt weet hoe lastig het is deze papieren te controleren, zeker voor werkgevers die slechts af en toe werknemers inhuren. 'Om de echtheid van een identiteitsdocument te controleren, kun je letten op meerdere factoren. Op het watermerk, de MRZ-code – cijfer-

heid daarover meer duidelijkheid geeft.'

Verwijtbaar

In meerdere economische sectoren lopen werkgevers aan tegen identiteitscontroles. Boeren en tuinders bijvoorbeeld. 'Zij maken op ons advies een kopie van het paspoort, controleren of het paspoort wel bij deze werknemer hoort en of de papieren echt zijn', zegt Peter Baltus, projectleider bij LTO Nederland. 'Met name dat laatste is erg moeilijk. Als

nisterie van Sociale Zaken geeft verder enkele tips, zoals het gebruik van een uv-lamp en een loep.' De NBBU stuurt medewerkers op cursussen documentherkenning en gebruikt technische hulpmiddelen, zoals scanners.

Ook LTO Nederland biedt haar aangesloten werkgevers ondersteuning. LTO heeft een 'informele deal' gesloten met de Koninklijke Marechaussee: twijfelt een werkgever aan de echtheid van een document, dan kan hij dat voorleggen aan de Mare-

Directeur Arbeidsmarktfraude Van Dijk herkent deze klachten maar is toch verbaasd. Toen de identificatiecontrole werd ingevoerd, hebben alle werkgevers (die ingeschreven zijn bij de Kamer van Koophandel) een brochure gekregen, zegt Van Dijk, 'met alle informatie die nodig is om alle stappen te doorlopen'. Er verschenen artikelen in de bladen die door werkgevers worden gelezen, er zijn voorlichtingsavonden, op de site van de IND staat informatie over identiteitspapieren. 'Werkgevers moeten dus over die kennis beschikken.'

De uitzendbureaus doen hun best, zegt Paul Heinrichs, maar kunnen desondanks niet controleren op de manier waarop de Arbeidsinspectie dat kan. 'De Arbeidsinspectie kan vervolgens zeggen: u heeft wel gecontroleerd, maar toch een illegaal aangenomen. Dan volgt er een boete van achtduizend euro per geval. Wij zeggen: als het uitzendbureau al het mogelijke doet om de identiteit te controleren, dan moet de Arbeidsinspectie bilijk zijn.' Heeft een bedrijf een enkele illegaal in dienst, na identiteitscontrole, dan zou dat bedrijf niet moeten worden beboet, zegt Heinrichs. 'Blijkbaar is er iemand doorheen geglipt. Wij vragen van de overheid redelijkheid. Incidentele fouten moeten redelijk worden behandeld – dus geen boete opleggen. Overigens mogen structurele fouten zwaar worden beboet, desnoods zwaarder dan nu.'

Geen boete opleggen, dat is volgens Van Dijk ook weer niet mogelijk. 'Als er een overtreding wordt begaan – het in dienst nemen van iemand die niet mag werken – dan is de schuldvraag niet van belang.'

Wat staatssecretaris Van Hoof onlangs liet weten over een 'versoepeling' stemt Heinrichs dan ook niet vrolijk. 'Wie een controlefout maakt en een illegaal of een uitkeringsgerechtigde laat werken, terwijl de werkgever te goeder trouw is, krijgt een *lagere* boete. Hoe kun je iemand een boete geven die te goeder trouw is?'

De strenge controle door de Arbeidsinspectie heeft volgens Heinrichs nog een ander gevolg: ongewenste discriminatie op de arbeidsmarkt. 'Een werkgever neemt Achmed liever niet aan, als hij denkt dat de kans aanwezig is dat het paspoort niet in orde is. Arbeidsinspectie is doorgeslagen.'

Michel Knapen

Het wordt tijd dat de overheid precies aangeeft hoe werkgevers de identiteit moeten controleren

reeks in het paspoort – of de reactie onder een uv-lamp. Het probleem is dat werkgevers vaak niet weten welke van deze factoren ze moeten controleren om de echtheid van het document vast te stellen. En als ze het wel al zouden weten, is het maar de vraag of ze daartoe in staat zijn. Het vergt investeringen om identiteitscontrole onder de knie te krijgen. Werkgevers zouden cursussen moeten doorlopen of apparatuur of boeken moeten aanschaffen.

Zelfs na een grondige inspectie van een id-bewijs kunnen werkgevers illegalen in dienst nemen – zonder dat ze het zich realiseren. Met enige regelmaat duiken lookalikes op, mensen die correcte identiteitsbewijzen gebruiken van personen op wie ze erg lijken. Iemand kan zijn identiteit tegen betaling uitlenen, lookalikes maken gebruik van gestolen paspoorten. Ook werken er meerdere personen soms op één identiteit, of maken werknemers gebruik van de identiteit van een overleden persoon. Werkgevers zeggen nauwelijks in staat te zijn deze aliassen en fraudegevallen te ontmaskeren.

Het blijft niet alleen bij de opgave om de identiteit te controleren, de wet eist ook dat de identiteit wordt vastgelegd. Maar hoe, vraagt Engelhardt zich af. 'De ene werkgever bekijkt het paspoort en vinkt de naam af op een lijst. Een ander maakt een kopie van het paspoort en bergt dat op in een map. Een derde maakt een scan en slaat dat digitaal op. Is dat voldoende? Niemand die het weet. Mag het kopiëren in zwart-wit of moet het in kleur? Ook dat weten we niet. Het zou goed zijn als de over-

iemand een paspoort laat zien waarop de pasfoto met kauwgom is vastgeplakt, dan moet je weten dat er iets niet in de haak is. Word je vervolgens beboet, dan is dat terecht, je gedrag was verwijtbaar. Maar bij professionele vervalsingen kun je de werkgever niet verwijten dat hij dat niet heeft gezien.'

Een fase eerder – bij de uitzendbureaus – worden paspoorten en tewerkstellingsvergunningen ook gecontroleerd. Medewerkers van de uitzendbureaus worden geacht naar de foto te kijken, zegt Paul Heinrichs, secretaris Algemene en Bestuurszaken van de NBBU, een koepel van uitzendbureaus. 'En naar de kleur van de ogen, de lengte van de persoon, zijn handtekening. Het mi-

chaussee. Deze geeft binnen een dag antwoord. 'Het oordeel van de Marechaussee is echter geen garantie dat de werkgever vrijuit gaat', zegt Baltus: de verantwoordelijkheid blijft bij de baas liggen.

Verder certificeert LTO uitzendbureaus, zodat LTO-leden weten welk uitzendbureau een goede identiteitscontrole uitvoert. Zestig procent van het agrarische uitzendwerk komt van die gecertificeerde bureaus, weet Baltus. Ook kunnen LTO-leden tegen gereduceerde prijs boekwerken bestellen waarin ze echtheidskenmerken van documenten kunnen opzoeken.

LTO realiseert zich dat dit alles onvoldoende is om illegale arbeid uit te bannen. 'Het wordt tijd dat de overheid precies aangeeft hoe werkgevers de identiteit moeten controleren en vastleggen. Ook willen we weten in welke gevallen het gedrag van ondernemers verwijtbaar is. Op dit moment zitten er in Nederlandse gevangenis mensen die op naam van anderen een straf uitzitten. De overheid is dus zelf niet in staat de identiteit van gevangenen te controleren maar verwacht wel van ondernemers dat zij de identiteit van werknemers controleren.'

Redelijkheid

Ook Heinrichs hekelt het gebrek aan heldere informatie. 'Met de brochure van SZW schiet je niet veel op en er is ook geen site waarop je kunt nazoeken hoe je precies de identiteit moet controleren. SZW beschikt over kennis maar deelt dat niet met werkgevers, van wie ze wel verwacht dat ze dezelfde kennis in huis hebben.'

Economische schade

De schade die identiteitsfraude op de arbeidsmarkt veroorzaakt begint in de papieren te lopen. De Dienst Nationale Recherche informatie en het openbaar ministerie schatten de schade per vermist of gestolen identiteitsdocument op € 40.000 per jaar. Volgens de Koninklijke Marechaussee loopt de totale schade van identiteitsfraude (niet alleen op de arbeidsmarkt) elk jaar 'in de miljarden euro's'. Daarbovenop komt nog de schade die het gevolg is van wantrouwen in het maatschappelijk verkeer en tussen burgers onderling. Het economische verkeer kan stagneren, overheid en bedrijfsleven moeten steeds meer kosten maken om controles uit te voeren en regels te handhaven.

Echtheidskenmerken

Keesing Reference Systems is gespe-